

але отьому брудному хлопчикови треба добре вичесати волоссе, сю нечисту посуду треба чисто вимити і т. д., се потреба. Працювати, значить неборювати все петарне, але, дьхе і то неборювати консеквентно. Верюди завжди, а готовно, в него зароді. То значить — бути не радикальним, а вичеркуваним. Сказати-б так: не мати страху! Зо страху вжиють люди насили, зо страху говорять неправду. Тирани і брехун живуть у страсі, а рабом є так само той, хто насилиє друого. Сенека сказав: *Contemptor suamet vitae dominus alienae* (хто те дбле про своє власне життя, той паном чужого життя). Та ми не повинні нішоу сити вживати на злет хоча твиг хоче бути обманованим, ми не повинні обмановати него.

Любов, се пропання чуте. Ми гнидто сентиментальни, але сентиментальність, се егойзм. Ми любимо потубити ся а дтьми й дорослими, але не маємо понятя про сьвдому любов про яку таке првципе слово сказав Перуда.

Сьвдомі любов мусить скратити, хоч і як се чути на перший погляд: люби и себе! А прешнь в тім нема чого дивногго, вде Христос сказав: люби ближнього твого, як самого себе! Та люди не знають, як мають любити себе самих. Лукавство й вираховансе, то ще не любов себе самого. Люби себе, значить, дбай про себе. Покинь безыстатне удесливлюванє иньших, сновною тільки сий обовязок.

Велике лихо лежить в тім, що ми безыстатно живемо в трівож, що скаже про нас сусід. Головна річ — щоб мати свій власний осуд, свою сеобистість, індивідуальність. Постановім собі бути самими собою. Ми не потребуємо жити на чужий рахунок, на чужу совість.

Мораль основується на чутю. Але не кожде чуте благородне й гарне; а що мораль основується на чутю, то про те вона не перечить розумови. Тому мусимо стреміти до образования, бо чуте сїіне; мусимо розумом присвечувати чутю. Мусимо змагати до практичного, але також до загального й філософічного образования. Нині треба особливо також історичного й політичного образования. Обычайність хоче нині бути по найбільшій часті політичною обычайністю. Ми не